

had

INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník jedenáctý (1988) - č.6

.....
Dokument Charty 77/10/88 O hrubém porušování náboženských svobod a útocích
Sdělení VONS č.735 proti Chartě 77 2

Dokument Charty 77/11/88 Ke svobodnému rozšiřování informací bez
Sdělení VONS č.736 ohledu na hranice 3

|12/88 K problematice památkové péče 4

|13/88 Výzva k veřejnosti pěti zemí 7

Projev mluvčího Charty 77 nad hrobem Jana Patočky 8

Britský protest čs.vládě 9

Sdělení VONS č.729 (Policejní represe 25. a 27.února) 9

730 (Odvolací řízení ve věci proti punkům) 10

731 (Rozsáhlé policejní akce - doplnění) 10

732 (A.Navrátil znovu trestně stíhán) 10

733 (Zásah proti společnosti TGM) 11

734 (S.Devátý obviněn) 12

737 (Policejní šikanování hnutí punk v Písku) 13

738 (E.Motl podmíněně propuštěn) 13

Otevřený dopis Jiřího Rumla ministru vnitra dr.Vajnarovi 13

Magor: Český underground - geneze a přítomnost hnutí 14

V samizdatu nově vyšlo... 17

Krátké zprávy: Setkání P.Pilze se zástupci CH 77 - Setkání v Pardubicích - Výročí r.1848 v Uhrách - A.Mrázková marně žádá o devizový příslib - Náš kamarád Majkl Kaufman - Pracovní spor S.Devátého 17

Ludvík Vaculík: Počkejte doma...! (fejton) 18

Solidarita z Maďarska (došlo po uzávěrce) 20

.....
Datum posledního textu zařazeného do tohoto čísla: 21.3.1988

.....
Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr U h l , Anglická 8, 120 00 Praha 2

Dokument Charty 77/10/88 O hrubém porušování náboženských svobod a útociích
Sdělení VONS č.735 proti Chartě 77

V době celonárodní katolické pouti do katedrály sv.Víta v Praze, konané 6.března t.r. na počest významné postavy českých národních dějin, blahoslavené Anežky, provedly čs.orgány celou řadu represivních opatření, jimiž vážně porušily právo na náboženskou svobodu mnoha našich spoluobčanů. V jejich rámci pak provedly také razantní útok proti Chartě 77.

Je na místě připomenout, že Charta 77 je společenstvím, sdružujícím čs.občany bez ohledu na to, jakou mají náboženskou víru či zda jsou bez vyznání. Vycházejíc z nedělitelnosti demokratických svobod a občanských práv, vyjádřila Charta 77 svým dokumentem č.9 z r.1988 svou podporu katolické petici o 31 bodech, jíž se věřící dožadují náboženské svobody a odluky církve od státu. Tento dokument předali mluvčí Charty 77 dne 3.3. kardinálu Tomáškovi a ujistili ho jménem Charty 77, že neustanou v úsilí o dodržování lidských práv, včetně svobod v oblasti víry, náboženství a postavení církví.

Podle hodnověrných zpráv není pravda, že by kardinál Tomášek požádal o ochranu pouti náčelníka pražské správy SNB gen.Cardu. Takto totiž zdůvodňovala Státní bezpečnost svá opatření četným signatářům Charty 77, které vystavila nezákonným omezením. Sedmáct signatářů Charty 77, včetně tří jejích mluvčích a členů VONS bylo na 48 hodin (někteří ještě déle) zajištěno, další byli střeženi ve svých bytech, varováni, aby nejezdili do Prahy, povolávání na výslechy apod. Mezi postiženými bylo i mnoho nekatolíků a občanů bez vyzvání. Celkový podtext těchto razantních opatření je ten, že podle Státní bezpečnosti je Charta 77 eo ipso společenstvím, které je trvalým zdrojem narušování veřejného pořádku. Tuto optiku musíme co nejrozhodněji odmítnout. Současně důrazně protestujeme proti tomu, že asi deseti signatářům Charty 77 a dalším občanům bylo zabráněno či bráněno - a to za použití fyzické síly - v účasti na večeři s náměstkem politického ředitele britského ministerstva zahraničních věcí Davidem Ratfordem, na niž byli pozváni do rezidence britského velvyslanectví. Zásahy tohoto typu, k nimž se Státní bezpečnost už více než rok nechylovala, jsou, řečeno slovy diplomatické note britského ministerstva zahraničí, "metodami, patřícími do dávno minulých dob".

I když byli všichni zadrženi nakonec propuštěni, znepokojuje nás zahájení trestního stíhání proti mluvčímu Charty 77 Stanislavu Devátému a proti signatáři Charty 77 Augustinu Navrátilovi, jímž chce StB opět kriminalizovat Chartu 77 a v případě A.Navrátila též sílíci hnutí čs.katolíků.

Útoky proti Chartě a nezávislým občanským aktivitám nejsou v naší zemi ničím novým. Politování vzbuzuje jen okolnost, že v posledních letech a zvláště měsících se orgány státní moci k takovým zákrokům uchýlovaly stále méně a že rozsah současných akcí svědčí o návratu k policejnímu zastrašování, šikanám a represáliím.

Za mnohem závažnější považujeme však změnu státních a stranických orgánů v jiné oblasti. Máme na mysli náboženské svobody.

Čs.orgány, které musejí čelit oprávněné kritice z domova i ze zahraničí, že potlačují náboženskou svobodu, se většinou brání poukazem na to, že svoboda kultu, tj.v případě katolické církve hlavně svobodné konání obřadů v církevních budovách, je v Československu zaručena. I tyto svobody byly ostatně vždy jen relativní, ať jde o právo kněží svobodně vykonávat obřady, nebo o účast věřících, která jim často způsobuje potíže v zaměstnání a jinde. Nicméně je pravda, že státní orgány dosud přímo nebránily věřícím v účasti na náboženských obřadech. Policejní a další opatření proti pouti k svátku blahoslavené Anežky znamenají zřejmý obrat k horšímu i v této oblasti. Stovky policejních kontrol na silnicích odnímajících technické průkazy, kde to bylo jen trochu možné; policejní kontroly v autobusech; zrušení nebo odklonění pravidelných autobusových i železničních spojů z různých měst do Prahy v den poutě; nápis na Hradě, umístěný den před poutí, že v neděli je Hrad pro veřejnost uzavřen a posílání lidí (včetně babiček

z Moravy), do kostela sv. Haštala, že prý pouč se koná tam; zátarasy z maringotek před sv. Haštalem, kde se konalo odpoledne oratorium; filmování vchodu do katedrály; přítomnost mnoha neuniformovaných policistů přímo v katedrále, kteří tam mj. ničili připravené texty mešní písně; filmování věřících, kteří se shromáždili před arcibiskupským palácem po mši; výlučka v městské dopravě, postihující jak stanici metra Malostranská, tak i tramvaj č. 22; změny v televizních pořadech, které měly jednak odvést od účasti na mši atraktivním filmem, jednak naladit obyvatelstvo protikatolicky - tyto a další skutečnosti prokazují zcela jasně, že státní orgány se rozhodly omezovat i svobodu kultury, a to ve značném rozsahu. Vyjadřujeme rozhořčení nad tímto postupem, který hrubě narušuje tak významný zájem celé čs. společnosti, jakým je úprava vztahů čs. státu a katolické církve a právní zajištění svobodného náboženského života.

V Praze 11.3.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
(Československá liga pro lidská práva,
člen Mezinárodní ligy pro lidská práva)

Zasláno: Federálnímu shromáždění, vládě ČSSR, Generální prokuratuře ČSSR, sekretariátu pro věci církevní při ministerstvu kultury ČSR, kardinálu Tomáškoví

*

Dokument Charty 77|11|88 Ke svobodnému rozšiřování informací bez ohledu
Sdělení VONS č. 736 na hranice

Dne 12. února 1988 byl na letišti Praha-Ruzyně zadržen překladatel české a slovenské literatury György Varga (bytem Balassi Bálint utca 9, Budapest V), který přiletěl z Budapešti. K zadržení Státní bezpečností došlo poté, co při celní kontrole bylo zjištěno, že György Varga přiváží do Československa větší zavazadlo s českou literaturou, vydanou v exilu. Šlo převážně o knihy a časopisy Listy a Svědectví. G. Varga byl pět hodin vyslýchán pplk. StB Čermákem a poté byl přinucen k návratu do Maďarska. Při výslechu byl dotazován, komu měl převážené publikace doručit, dále na Ivana Medka, Petra Pospíchala a další osoby. Čs. státní bezpečnost podala zprávu do Budapešti a od té doby má György Varga potíže: je často předvoláván na výslechy, resp. zván na různé pohovory s pracovníky maďarské policie.

Uvedený případ není bohužel ojedinělý, tento postup uplatnily orgány Státní bezpečnosti v poslední době mnohokrát. Taková a podobná opatření jsou však v rozporu s čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, kde se uvádí: Každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby. Čs. orgány se nemohou vymlouvat ani na případná omezení, stanovená paktem, neboť taková omezení by musel stanovit zákon k respektování práv nebo pověstí jiných nebo k ochraně národní bezpečnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví či morálky, a zákon č. 94/1949 Sb. o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací tato hlediska neupravuje. Připomínáme, že citované ustanovení paktu, stejně jako obdobné ustanovení helsinského Závěrečného paktu, je pro čs. orgány závazné.

V Praze 13. března 1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
(Československá liga pro lidská práva,
člen Mezinárodní ligy pro lidská práva)

Zasláno: Federálnímu shromáždění ČSSR, ministerstvu vnitra ČSSR

*

Dokument Charty 77|12|88 K problematice památkové péče

Dne 30.března 1987 schválila Česká národní rada zákon o státní památkové péči, který nabyl účinnosti dnem 1.1.1988. Tím se ruší dosud platný zákon č.22|1958 Sb. o kulturních památkách.

Hlavní rozdíl mezi zákonem z r.1958 a novým zákonem spočívá v tom, jakým způsobem každý ze zákonů charakterizuje kulturní památky. V zákoně z r.1958 vyplývá charakteristika památky z pojmových znaků v textu zákona, podle nového zákona se vše stává kulturní památkou teprve tím, že je za kulturní památku prohlášena. Zákonná ochrana věci se zakládá právě na tomto prohlášení. A jako se věc stává kulturní památkou teprve tím, že je za ni prohlášena, tak také může ministerstvo kultury už stávající památku (z mimořádně závažných důvodů) jako památku zrušit. To umožní, že na objekt, který sice splňuje všechny znaky památky, ale nebude za ni prohlášen, nebo u nějž bude prohlášení za památku zrušeno, se nebude vztahovat zákonná ochrana státní památkové péče a může být bez postihu zničen.

Ochrana památek ve skutečnosti dopadá často docela jinak, než jak tomu ukládá zákon nebo jak se občas vidí ve sdělovacích prostředcích. Sám fakt, že je památka chráněna státem, v řadě případů nezabrání jejímu záměrnému zničení. Státní památkovou péči mají podle zákona vykonávat ministerstvo kultury a národní výbory, zejména krajské a okresní. Odborné organizace státní památkové péče evidují a dokumentují památku, zabezpečují jejich průzkum a zpřístupnění a vykonávají funkci investora na památkových objektech ve své správě, ale jsou podřízeny národním výborům a mají funkci pouze pomocnou. Přitom odpovědní funkcionáři národních výborů nemívají pro kulturní památky pochopení, zejména - v souladu s proticírkevní politikou režimu - jde-li o objekty církevní. V ostatních případech rozhodují často o uchování či zničení památky problematické zájmy ekonomické. Krajská střediska památkové péče aktualizují seznamy kulturních památek, zjišťují škody v památkovém fondu, zejména na nemovitých památkách. Přesto jsou často ničeny celé památkové objekty nebo je přestavbou narušen jejich charakter. V takových případech proběhne řízení, které skončí rozhodnutím ministerstva kultury o upuštění od další památkové ochrany, po němž se památka v seznamu jednoduše dále neregistruje a k žádnému citelnému zákonnému postihu obvykle nedochází.

Církevním objektům poskytují státní orgány památkovou ochranu často s nechutí. V důvodové zprávě k novému zákonu se uvádí, že do památkového fondu ČSR "jsou zařazeny památky revolučního a dělnického hnutí, památky protifašistického odboje a osvobozovacích bojů, výstavby socialismu, památky lidové architektury, vývoje výroby, vědy a techniky, památky archeologické, vývoje architektur, malířství, sochařství, uměleckého řemesla apod. Poměrně značný počet představují hrady, zámky, bývalé kláštery a památkové soubory, zejména městské památkové rezervace..."

Autoři důvodové zprávy nepovažovali za vhodné uvést také kostely, ačkoli jejich podíl na památkových stavbách je velký. Církevním budovám je věnována pozornost a státní ochrana většinou jen tam, kde jsou tím sledovány propagandistické cíle; ukázat před světem péči o církevní památky a vyvolat dojem náboženské tolerance. Ze státních příspěvků jsou opravovány kostely zejména v Praze a v historických turistických centrech. Pozornost je také věnována některým vybraným církevním objektům, např. Svaté Hoře u Příbramí, kam jsou zváni oficiální církevní představitelé z ciziny. Naproti tomu havarijní stav velkého množství církevních staveb na českém a moravském venkově vyvolává obavy, že v nejbližší době podlehnou, pokud se tak už nestalo, úplné zkáze. Přitom naši krajinu po staletí charakterizují právě tyto stavby, tvořící její tradiční kulturní dominanty a citlivě se začleňující do přírodního rámce. Často nejde jen o památky umělecky málo významné. V mnoha případech jde o díla velkých architektů a umělců. Ve všech krajích a okresech lze najít řadu takových objektů, zejména tam, kde se církev o tyto stavby přestává starat, protože tam není dost věřících, nebo chybí zájem o finanční prostředky, nebo její v tom zabráněno: k opravám i z prostředků

věřících a svépomocí je zapotřebí státního souhlasu, který místní orgány často neudělí nebo váží na nepříjemné politické podmínky. Přesun prostředků z bohatších do chudších oblastí nebo využití zahraniční pomoci jsou církvím prakticky znemožněny. Zkáze podléhají také kříže, boží muka a kapličky, které mnohdy třeba nejsou považovány uměleckými historiky za díla významná, ale jejichž zánik znamená nenahraditelnou mezeru v duchovní tradici země i tvářnosti krajiny, ostatně vytrvale zbavované všeho, co neslouží omezeným výrobním zájmům. Tak zanikají i cesty, studánky, potoky.

Zámky, tvrze a jiné historické budovy pustnou nebo jsou devastovány nevhodným užíváním. Nelze to v žádném případě svádět na tzv. "nedostatek kapacit a pracovních sil" pro úpravu a údržbu. Jde o projevy nekulturnosti a vandalství, často přímo podporované národními výbory. A jde o souběžný proces kulturního úpadku, jaký je zjevný na urbanistických změnách, které probíhají v našich městech a vesnicích, a na architektonických kvalitách např. tzv. kulturních domů apod., vyrůstajících v sousedství chátrajících nebo na místě stržených historických budov.

Místní orgány starost o památky zatěžuje a je jim protivná. Opak, jako je např. péče tachovských orgánů o zámek, je nutno považovat za výjimku. Místní orgány moci i stavební podniky vyvinuly účinnou likvidační praxi, proti které jsou památkové orgány bezmocné. Malé zámečky, sýpky, hospodářské dvory, jsou tak dlouho bezohledně a bez nutné údržby využívány JZD, MNV či místní podniky jako různá skladiště, až začnou vyžadovat rozsáhlé a nákladné zabezpečení. Za daného stavu je pak lehké dokázat, že nejsou k dispozici příslušné stavební kapacity na opravu. Nastane proto další kolo jednání, kdy se prokáží velké náklady na rekonstrukci památky, která se mezitím stala ruinou. Jestliže jí dosud není, stačí rozebrat nebo neopravit střechu a ruinou se brzy stane. Doklady takového postupu najde každý ve svém nejbližším okolí. Jeden uvádí Svět motorů z počátku letošního roku. Jde o Hartenberg, původně hrad založený ve 14. století, v 17. století přestavěný na třípatrový zámek. Posledními držiteli byli až do r. 1945 Auerspergové, do té doby byl v bezvadném stavu. U přírodovědce Josefa Auersperga na zámku několikrát pobýval J.W. Goethe. V článku ve Světě motorů se o jeho zkáze uvádí: "Zámek byl dlouho v užívání státních statků o.p. Sokolov, středisko Krajková, které objekt využívaly až do druhé poloviny sedmdesátých let. Pak už ale další údržba objektu byla pro Státní statky neúnosná, a tak jej nabízely prostřednictvím tisku jiným organizacím a institucím. Zájemce se však nenašel. V červnu 1985 o dalším osudu zámku rozhodl požár. Část objektu lehla popelem. Bylo rozhodnuto o demolici zámku a zakonzervování původní hradní věže na zříceninu. V opuštěném a zchátralém zámku již nenaleznete rytířský sál s nástroji malbami ze 17. století ani původní hřebínkovou klenbu ve staré kapli..."

Umělecké památky jsou ohrožovány také rozvojem průmyslu a těžbou surovin. Průmyslové zplodiny v ovzduší ničí historické budovy, jejich fasády a plastiky stejně jako přírodu; malby pod těmito vlivy nenávratně mizí. V severočeské hnědouhelné pánvi dochází vlivem povrchové těžby hnědého uhlí nejen k zničení krajiny a přírody, ale také k organizované destrukci nepřehledné řady kulturních památek. Byly zbořeny starobylé vesnice i historické město Most a tento proces pokračuje. Město Most tvořilo před demolicí významný soubor památkových staveb. Vedle mnoha měšťanských domů, radnice, špitálu, několika klášterů a řady kostelů zde byly i památky novodobé architektury. Všechny tyto stavby byly zničeny, pouze děkanský kostel byl neobvyklým a technicky náročným způsobem přemístěn mimo koridor těžby uhlí. Této akci záchrany pouze jediné památky z celého souboru, který byl nenávratně zničen, věnovaly sdělovací prostředky mimořádnou pozornost. Propagací ojedinělé, náročné záchranné akce měl být zastřen obraz celkové nedostatečné ochrany památek ze strany státu. Navíc, ať již z neznalosti nebo se skrytým záměrem, byla při transportu pozměněna prostorová orientace chrámu, což znemožňuje navrácení stavby původním církevním účelům. Dnes, po 20 letech oprav, stojí děkanský kostel uprostřed krajiny jako stavba bez vnitřní a vnější

logiky nedaleko míst, kde se téměř tisíc let rozvíjelo kulturní město. Uhlí je zde již vytěženo. Ze starého města zbylo jen několik přenesených exponátů a tento kostel je přeměňován na muzeum, jehož posláním bude všemožně zakrýt původní církevní smysl stavby.

Zvláštní kapitolou památkové péče jsou židovské památky. Z hlediska údržby a ochrany jsou u nás popelkou. Vyplývá to ze skutečnosti, že z někdejší poměrně husté sítě židovských obcí na našem území zbyly do dnešních dnů jen zcela nepatrné trosky. V naprosté většině míst se židovskými památkami už dnes nežijí žádní Židé, kteří by se o údržbu dědictví po svých předcích mohli starat.

Jen nepatrný počet židovských nemovitých památek byl u nás zahrnut do státních seznamů památek a jejich údržba bývá různá. Osud objektů, které do seznamu zahrnuty nebyly, pak zcela záleží na libovůli dnešního majitele. Několik desítek synagog převzaly po r.1945 jiné církve a upravily si je na své kostely a modlitebny. Takové využití sakrálních objektů se zdá být optimální, zvláště probíhá-li adaptace budov ve spolupráci s památkáři. Některé synagogy jsou využity i jako muzea, kulturní domy, kina a podobně. Většina synagogálních budov však slouží jako různá skladiště. Jako skladiště je synagoga sice zatím zachráněna před zbouráním, ale často za cenu necitlivých stavebních zásahů. Stav ostatních synagog, pokud ještě vůbec stojí, je značně neutěšený. Některé významné synagogální stavby (většinou barokní a rokokové) byly zbaveny památkové ochrany a zbořeny: Tábor, Votice, Koloděje nad Lužnicí, Mikulov, Spálené Poříčí, Švihov, Hroubovice, Libochovice. Nedostatečná údržba zavinila zřícení krovu a stropů třistaleté synagogy v Polné, bylo zničeno barokní průčelí synagogy v Janovicích nad Úhlavou a rokokové průčelí synagogy v Budyni nad Ohří atd.atd. Za zvláštní zmínku stojí osud Pinkasovy synagogy. V letech 1950-1959 byla restaurována a jména, napsaná na jejích stěnách, připomínala téměř 80 000 židovských obětí nacismu v českých zemích. V roce 1968 byla Pinkasova synagoga uzavřena, protože stavba byla ohrožena spodní vodou. Dodnes není otevřena, nápisy na stěnách jsou porušeny, a je otázka, budou-li obnoveny.

Žalostný je také osud opuštěných židovských hřbitovů, které nelze pochopitelně hospodářsky využít tak, jak je tomu u budov. Na většinu neudržovaných hřbitovů mnohdy značné památkové hodnoty pohlíží příslušné národní výbory jako na místo, hyzdící katastr obce a zasluhující zlikvidovat. Při likvidaci hřbitovů jsou historické (barokní a empírové) náhrobky vyváženy na skládky, do různých roklí apod.

K trapnému činu došlo při dláždění pěší zóny v Praze v polovině osmdesátých let. K dláždění ulice 28.října a ulice Na příkopech bylo použito i žulových kostek, nařezaných ze židovských náhrobků. Není známo, ze kterých hřbitovů pocházely. Od r.1945 byla zlikvidována řada hřbitovů velké historické ceny, např.v Praze-Libni, v Lovosicích, Hořicích, Chýších, Ostrohu, Břeclavi a jinde.

Nenahraditelné škody byly také způsobeny na ghettech jako ojedinělých urbanistických celcích. Téměř celá byla zbořena historicky i stavebně významná židovská čtvrť v Mikulově a vážně je ohrožena i existence dosud zachovaného a po urbanistické stránce mimořádně cenného židovského města se dvěma synagogami v Třebíči. Návrhy na ochranu trebičského ghetta formou městské památkové rezervace nebo památkové zóny nebyly zatím schváleny, zato existují snahy o jeho demolici.

Neměli bychom dopustit, aby nám židovské památky chýtraly a mizely před očima už proto, že nacisté se snažili zahltit každou stopu po židovském obyvatelstvu našich zemí.

Text nového památkového zákona vyvolává obavy, že nejen nepovede k zlepšení neutěšeného stavu kulturních památek, ale že by naopak mohl vést ještě ke zhoršení současného stavu. Už zmíněná změna záleží v tom, že napříště budou podle nového zákona kulturními památkami pouze ty věci, které ministerstvo kultury za památky výslovně prohlásí, může vést k eliminaci památek dosud chráněných. Podezření vzrůstá při četbě důvodové zprávy, která doprovází návrh zákona. Uvádí se v ní: "...zabezpečí se, aby tato péče byla věnována jen těm kulturním hodnotám, které náleží do kulturního bohatství českého národa a jejichž zachování odpovídá

kulturně-politickým zájmům a ekonomickým možnostem..." A na jiném místě: "Struktura památkového fondu se z hlediska jednotlivých druhů kulturních památek bude v souvislosti s prohlubováním vědeckého poznání a s přesouváním těžišť kulturně-politických zájmů společnosti měnit. Navržená právní úprava tyto změny ve výběru kulturních památek umožňuje. Za kulturní památky budou prohlášeny další památky dělnického hnutí, dějin KSČ a výstavby socialismu, jakož i památky dokládající dějinné údobí, zejména pokud jde o vývoj vědy a techniky a novodobé architektury. Naopak ty kulturní památky, které ztratily svou funkci v prostředí a v životě společnosti a nemohou být nadále trvale uchovány, budou pro svou historickou hodnotu pouze zdokumentovány pro účely vědeckého bádání."

Má snad nově přijatý památkový zákon sledovat tento kurs? Budeme věnovat pozornost a prostředky jen několika vybraným památkám a smíříme se s tím, že ty ostatní budou zákonnou cestou zničeny a odstraňovány?

Také v diskusi poslanců ČNR, která předcházela přijetí zákona, zaznělo několik myšlenek, které stojí za povšimnutí. Poslankyně Jarmila Štěpničková uvedla, že národní výbory budou muset k četnosti památek na našem území posuzovat nutnost jejich oprav a údržby "skutečně objektivně". Jak je tato objektivita míněna, o tom svědčí zmínka o kulturně-politických zájmech socialistické společnosti v důvodové zprávě k zákonu. Poslanec Krystyník zase požadoval, aby se pro nedostatečné finanční prostředky a stavební kapacity přísně vybíralo, co je opravdu kulturní památka vyžadující naši péči. Také z vystoupení ministra kultury Klusáka, který v ČNR návrh nového zákona uváděl, vysvítala tendence přehodnotit dosavadní památkový fond. Mluvil o průběžné aktualizaci hodnocení a kategorizaci kulturních památek, která má zvýraznit důsledný kritický pohled na celkový památkový fond. Jak dále uvedl, vzroste rozhodovací a dohlédací úloha zejména okresních národních výborů.

V podstatě má tedy nově schválený zákon o památkové péči legalizovat již dlouhou dobu trvající tendenci k omezování ochrany a péče o určité památky a ekonomickou a organizační neschopnost stávající památky udržovat. Tento trend je zdůrazňován ekonomickými hledisky a kromě toho je v důvodové zprávě a v diskusi poslanců uplatňováno ideologické přehodnocení pojmu kulturní památka. Přitom se vytváří dojem, jakoby se po přijetí zákona měla vybraným památkám věnovat větší pozornost a více prostředků. Při úrovni a organizaci stavebnictví u nás, při všeobecném úpadku tradičních řemesel a velmi problematické kvalitě materiálu působí takový argument nevěrohodně.

Řešení problémů, se kterými se musí vyrovnávat památková péče i v jiných státech, rozhodně nespočívá v ochraně jen některých památek, vybraných navíc podle momentálních politických hledisek. Zcela škodlivé je vytvářet v naší veřejnosti dojem, že máme příliš mnoho památek a že péči lze věnovat jen některým z nich. Takový názor je popřením vlastní tradice a kulturnosti. Památky vznikaly po staletí jako projev lidského ducha a civilizace a zůstávají majetkem celého národa. Nemůže o nich rozhodovat jedna skupina ani jedna generace.

Praha 19.března 1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

*

Dokument Charty 77|13|88 Výzva k veřejnosti pěti zemí - SSSR, Polska, Maďarska, Bulharska a NDR

V srpnu uplyne dvacet let od vojenského zásahu pěti zemí proti pražskému jaru, proti pokusu československého lidu reformovat, demokratizovat a mravně obrodit svou vlast. Dvacetiletý odstup potvrzuje ještě zřetelněji tehdejší celonárodní přesvědčení, že vojenská akce byla neuváženým a nešťastným činem. Měla zhoubné důsledky nejen pro Československo, tento čin měl neblahý vliv na život všech zzemí, jež se invaze zúčastnily, protože se zastavily nebo zpomalily

ekonomické, sociální a politické reformy, které si vynucoval tehdejší stav. Upevnil se ideologický konzervatismus, který vedl k pozdějším krizím a otřesům, ke stagnaci, nehybnosti a morální destrukci. To pak způsobilo, že současné snažení o změny a reformy probíhá na vrcholu negativního vývoje, s obtížemi a v nedůvěřivém sociálním prostředí. Bez onoho hanebného rozhodnutí vojensky potlačit československý pokus o obrodu by asi panoval dnes v "evropském domě" řád pevnější důvěry, jež je nezbytným předpokladem mírového procesu na našem kontinentě.

Důsledky, které měl vojenský zásah pro Československo, jsou všeobecně známy; ovlivnil negativně historické osudy země a osudy milionů lidských bytostí. Po dvaceti letech se dokonale zhroutilo i zdání legitimacy, které se intervenující státy pokoušely vytvořit. Dodnes není znám jediný ústavní činitel, který by k nám vojska pozval. Dnes platí více než tehdy, že invaze byla hrubým porušením zásad a norem mezinárodního práva, Charty OSN, Varšavské smlouvy i smluv uzavřených mezi Československem a každou ze zúčastněných zemí.

Protože srpen 1968 nebyl jen naším neštěstím, obracíme se na vás, veřejnost pěti zemí, abyste podle vlastního uvážení, například ve veřejných diskusích, v tisku, v podpisových akcích a v jiných iniciativách přispěli k prozření, abyste pomohli vytvořit atmosféru, která by přiměla vlády vašich zemí uznat konečně neoprávněnost a nezákonnost vojenského zákroku z roku 1968. Ubezpečujeme vás, že i v případě, že se neseťkáte s úspěchem, bude váš hlas povzbuzením pro nás a možná i předznamenáním lepší společné budoucnosti v našem kulturním a historickém prostoru.

Praha 21.3.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

Projev mluvčího Charty 77 k jedenáctému výročí úmrtí mluvčího Charty 77
Jana Patočky (1907 - 1977)

V neděli 13.března 1988 se u hrobu Jana Patočky na břevnovském hřbitově v Praze shromáždila skupina asi 20 signatářů Charty 77 k pietnímu vzpomínkovému aktu. Mluvčí Charty 77 položili na hrob květiny a Bohumír Janát pronesl řeč tohoto znění:

Přátelé,

tento den před jedenácti lety, v neděli 13.března 1977 zemřel přední český filozof a jeden z první trojice mluvčích Charty 77, profesor Jan Patočka. Zemřel týden poté, co klesl vyčerpan po mnohahodinovém policejním výslechu, jímž mu představitelé oficiální moci chtěli dát najevo svou nelibost nad jeho setkáním s ministrem zahraničních věcí Nizozemského království. I atmosféra pohřbu tohoto velkého a statečného muže byla poznamenána ze strany držitelů státní moci projevy neúcty k tak původním a elementárním lidským věcem, jako je reverence mrtvému a pietní akt nad jeho hrobem.

Existují lidské a dějinné souvislosti našeho života, kdy i smrt se může stát triumfem, jenž na konci korunuje životní dílo, třeba i věncem z trnů, jenž jako hluboký a dávný symbol spočinul před jedenácti lety i na rakvi Jana Patočky. Tento tichý, skromný a vytrvalý člověk, který svůj život zasvětil filozofickému studiu, pedagogické práci i prosté službě bližním, rozhodl se na konci své dráhy, ve svých téměř sedmdesáti letech, vystoupit veřejně jako mluvčí občanské iniciativy, jež se v nelehké době podujala úkolu duchovní a mravní obrody a obnovy demokratických tradic v naší zemi. To, co Masaryk v České otázce nazval "neviditelnou stranou lidí opravdových a myslících, kteří se nebojí, když toho potřeba, pravdě dát svědectví i veřejně", stalo se velkou měrou i zásluhou Patočkova činu a jeho osobního nasazení čímsi viditelným, co dostalo své jméno a co jakožto volné, neformální a otevřené společenství vešlo již svým způsobem do historického povědomí našich národů i do vědomí světové veřejnosti. Jisté je, že cesta Charty 77 zůstává i po jedenácti letech, stejně jako cesta všeho

pozemského, v základu otevřena - otevřena jak vítězství, tak prohře. Avšak nad touto základní jistotou stojí naděje, že to, co jsme vykonali a vykonáme z motivu dobré vůle a vedení láskou a věrností k pravdě, nikdy nevejde v marnost a neklesne v nicotu a že to j e a b u d e zhodnoceno způsobem, který vždy přesně nedokážeme vysvětlit ani s určitostí předpokládat.

Ať už věříme, že existuje vyšší moc a moudrost, která to dobré v lidských myšlenkách, slovech a činech dokáže domyslet, dovršit a odpovědět či ať už jsme rozhodnutí ve svém konání spoléhat na síly toliko lidské - respekt k právům, svobodě a důstojnosti člověka nás už asi nikdy nepřestane spojovat. A myslím, že jedním podstatným momentem tohoto spojení zůstane i hluboká úcta k muži, jenž před jedenácti lety překročil práh smrti a jenž přinesl nejvyšší oběť na samém počátku naší cesty. Věnujme mu proto na tomto místě a v tento čas svou vzpomínku a vzdejme dík.

*

Britský protest čs.vláde

Text protestu předaný 5.března náměstkem ministra zahraničí p.Mellorem radovi československého velvyslanectví:

Na neděli 4.března byl pozván jistý počet členů československé veřejnosti včetně signatářů Charty 77 na večeři v domě člena velvyslanectví Jejího Veličenstva, aby se setkali s panem Ratfordem, náměstkem politického ředitele na ministerstvu zahraničních věcí. Někteří českoslovensští hosté byli zadrženi krátce před odchodem na večeři, jiným bylo fyzicky zabráněno uniformovanou policií vstoupit do domu, kde se večeře konala, a někteří z nich byli také napadeni.

Nejostřeji protestujeme proti těmto událostem. Zcela odporují proklamovanému přání československých úřadů zlepšit vztahy s Británií a s úsilím o otevřenost kdekoliv ve Východní Evropě.

Československá vláda a její představitelé mohou v Británii svobodně udržovat kontakty s kýmkoliv, ať je jakékoliv názorové orientace. Brutální akce, které se odehrály včera večer v Praze, neodradí britskou vládu ani od snahy udržovat kontakty s lidmi všech názorových odstínů v Československu ani od jejích snah o vybudování důvěry. Tyto akce připomínají metody, které náležejí do jiné éry a mohou pouze podkopat silící pokusy o zlepšení mezinárodní důvěry v Evropě na KBSE a kdekoli jinde.

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, československé ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č.713.

Sdělení č.729 (Policejní represe 25. a 27.února)

Dne 25.února 1988 byli Miroslav Jirec a Jiří Fiala, signatáři Charty 77, příslušníky StB předvedeni a několik hodin zadržováni na odděleních VB. Dle sdělení příslušníků StB, kteří pro ně domů ráno přijeli, byla jediným důvodem jejich zadržení snaha zabránit jim v účasti na oficiální manifestaci, která se téhož dne k výročí únorových událostí konala na Staroměstském náměstí. Ani jeden ze zadržených se manifestace účastnit nehodlal.

Téhož dne asi v deset hodin dopoledne byli zadrženi další dva občané: signatář Charty 77 František Stárek a Martin Věchet. Příslušníci StB nebrali ohled na to, že oba byli zadrženi v pracovní době a že jim mnohahodinovým pobytem na oddělení VB vzniknou potíže v zaměstnání.

Dne 27.února v půl jedné odpoledne byl ve Špindlerově Mlýně zadržen signatář Charty 77 a člen VONS Petr Uhl při projíždce na běžkách. Byl eskortován do Hradce Králové, kde byl čtyři hodiny vyslýchán majorem Žákem a dalšími příslušníky StB na své styky v rámci Polsko-československé solidarity.

11.března 1988

*

Sdělení č.730 (Odvolací řízení ve věci proti punkům)

Jak jsme již oznámili (viz naše sdělení č.622, 645, 652, 661 a 662), odsoudil okresní soud v Hradci Králové dne 29.6.1987 čtyři příslušníky hnutí punk pro tr.činy výtržnictví a útoku na veřejného činitele, a to Romana Šubu k 10 měsícům v I.NVS, Milana Šupolu k 8 měsícům v I.NVS a Víta Tichého a mladistvého Kamila Petrovického k podmíněným trestům odnětí svobody. Pokud jde o R.Šubu, V.Tichého a K.Petrovického, stal se tento rozsudek pravomocným bez dalšího řízení; z toho vyplývá, že Roman Šuba je pravděpodobně ve výkonu trestu odnětí svobody, zatímco zkušební doba V.Tichého a K.Petrovického končí 29.6.1990. Milan Šupola se proti rozsudku odvolal a odvolací řízení proběhlo dne 27.12.1987 u krajského soudu v Hradci Králové. Odvolací soud odmítl uznat za prokázanou skutečnost, že při konfliktu s Veřejnou bezpečností, která prováděla nepřiměřený zákrok při oslavě svatby v listopadu 1986 v Bělči nad Orlicí, byl M.Šupolas příslušníky VB zraněn tak, že si to vyžádalo týdenní neschopnost.

Krajský soud rozsudek potvrdil a Milanu Šupolovi byl určen nástup trestu 25.1.1988. Místo jeho věznění není známo. Za normálního průběhu jeho trest skončí 25.9.1988. Trvalé bydliště: 790 57 Bernartice u Javorníka čp.307
Praha 11.března 1988

*

Sdělení č.731 (Rozsáhlé policejní akce - doplnění)

Ve sdělení č.728 jsme informovali o policejních akcích 4. a 5.března, při nichž bylo třináct signatářů Charty 77 zadrženo na 48 hodin. Kromě těchto třinácti byli v Praze předvedeni ještě další občané: v pátek 4.3.večer mluvčí Charty 77 Miloš Hájek a Bohumír Janát a signatář Charty 77 Jan Urban, a v sobotu 5.3.ráno člen VONS JUDr.Josef Danisz. V sobotu ráno policie zadržela rovněž signatáře Charty 77 Jana Šterna, kterého v pátek nezastihla doma. Všichni byli po dvoudenním zadržování propuštěni. Nezákonná praktika zadržování na 48 hodin, k níž se příslušníci StB po nějaké době vrátili, nabyla nového prvku, který jí má patrně dodat zdání legality. Část zadržovaných byla po výsledku, který se týkal katolické národní pouti, propuštěna a vzápětí zadržena na ulici, jakoby se během svého pobytu - většinou několikaminutového - mimo úřadovny VB dopustili výtržnictví nebo napadení veřejného činitele. Tento předstíraný incident pak byl záminkou k osmačtyřicetihodinovému uvěznění. Zdá se, že tento směšný pokus legalizovat nezákonné omezování osobní svobody je jediným příspěvkem policie k proklamované demokratizaci v Československu.

Mimo Prahu i v Praze bylo nejméně dvaceti signatářům Charty 77 zabráněno v účasti na pouti: většinou byli předvedeni k výsledku a důrazně varováni, že pokusí-li se opustit své bydliště, stráví 48 hodin na policii. Někteří byli střeženi ve svých bytech příslušníky Bezpečnosti, jiní byli značnou část neděle zadržováni na odděleních VB.

Praha 11.března 1988

*

Sdělení č.732 (Augustin Navrátil znovu trestně stíhán)

V rámci rozsáhlé policejní a administrativní akce, směřující ke zmaření celonárodní katolické pouti ke cti blahoslavené Anežky, byl 4.3.v dopoledních hodinách zadržen Augustin Navrátil z Lutopecen u Kroměříže, katolický aktivista, signatář Charty 77 a autor 31bodové petice za odluku církve od státu a za obnovu náboženských svobod, kterou do dnešního dne podepsalo více než 400 000 občanů. Na rozdíl od několika desítek obdobně postižených katolických či občanských aktivistů byl však A.Navrátil krátce po svém zadržení obviněn vyšetřovatelem okresní prokuratury v Kroměříži JUDr.Jaroslavem Vavříkem z trestného činu útoku na státní orgán a orgán společenské organizace (§ 154 odst.2 tr.z.). Tohoto trestného činu se měl dopustit tím, že své "Oznámení o podezření z trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele a rozšiřování nepravdivých zpráv", zaslané dne 10.2.1988 okresní prokuratuře "rozmožil a předal dalšímu přesně nezjištěnému okruhu osob". A.Navrátilovi hrozí, bude-li shledán vinným, trest

až do výše jednoho roku vězení.

V kostce běží o toto: Jaroslava Bršlicová, tajemnice OV ČSL v Kroměříži, zveřejnila 3.2.v okresních novinách Kroměřížská jiskra článek "Odmítáme snahy zneužívat náboženského citění členů ČSL", ve kterém útočí na petici katolíků, označuje ji za požadavek návratu k období před únorem 1948 a za snahu zneužívat náboženského citění občanů k opozičním politickým cílům. A.Navrátil se jako autor petice proti tomuto článku ohradil oznámením - kompetentním spíše věcně než právně - okresní prokuratuře, které následně rozmnožil. Nicméně nejostřejší formulace jeho oznámení zní, že se "článek... hrubým způsobem snaží ovlivnit veřejné mínění občanů tak, aby je lstivým způsobem odradil od využití jejich ústavního práva" - podobné tvrzení je absurdní kvalifikovat jako trestný čin. Pro spravedlnost dodáváme, že podle zatím neprokazatelných, leč hodnověrných zpráv je sama J.Bršlicová v této věci předmětem vydírání a nenese proto plnou morální odpovědnost za text, který pod svým jménem zveřejnila.

A.Navrátil byl policejně zadržován od 4. do 7.března, aniž byl předán prokurátorovi, čímž byl porušen zákon - ostatně nebylo to jediné porušení zákona, jehož se bezpečnostní orgány v těchto dnech dopustily. 7.3.1988 byla v bytě A.Navrátila vykonána domovní prohlídka, při níž byly odňaty různé písemnosti. Odpoledne téhož dne pak okresní prokurátor zamítl návrh na uvalení vazby a propustil A.Navrátila na svobodu.

Chceme věřit, že čistě účelová právní fraška, jejímž cílem bylo zdůvodnit internaci tohoto prominentního katolického aktivisty po dobu poutí, nebude nadále pokračovat a že trestní stíhání proti A.Navrátilovi bude neprodleně zastaveno.

Praha 10.března 1988

*

Sdělení č.733 (Zásah proti společnosti TGM)

Dne 5.3.1988 večer se konala v bytě vnučky T.G.Masaryka dr.Anny Masarykové v Praze na Malé Straně schůzka přípravného výboru Společnosti TGM.

Poté, co dvanáct návštěvníků bytu A.Masarykové opustilo dům, byli všichni zastaveni příslušníky SNB, kteří je převezli na tři různá oddělení VB v Praze. Tam jim odňali veškeré písemnosti, které měli u sebe, a po výsledku je propustili, až na dr.Emanuela Mandlera, jehož na 48 hodin zajistili. E.Mandler byl propuštěn 7.3. ve večerních hodinách. Mezi předvedenými byl i akademik Otto Wichterle, dnes již 75letý přední čs.vědec světového jména, odborník v oblasti makromolekulární chemie, nositel Řádu práce a laureát Státní ceny. Tímto zásahem zmařila Státní bezpečnost vzpomínkovou slavnost, která se měla konat 6.3. u příležitosti 138.výročí narození TGM u jeho hrobu v Lánech.

V této souvislosti byli dne 4.3.ve večerních hodinách zadrženi příslušníky VB a StB na nádraží Praha-střed také dva signatáři Charty 77 z Brna, historik Jaroslav Mezník a evangelický duchovní Jan Šimsa, kteří přicestovali do Prahy, aby 6.3.položili kytici na hrob TGM. Jejich předvedení zdůvodnila Státní bezpečnost opatřeními, které podniká na ochranu pouti k poctě blahoslavené Anežky. Poté odňali Janu Šimsovi listinu obsahující návrh zásad a vymezení činnosti Společnosti TGM a Jaroslavu Mezníkovi červeno-modro-bílou stuhu od kytice s nápisem "Věrní zůstaneme - Moravané", jeden výtisk Lidových novin a strojopisnou historickou práci s poznámkami. Po půldruhé hodině byli skupinou Státní bezpečnosti, které velel pplk.Kmoch, posazeni do rychlíku do Brna. V Brně byli po příjezdu ve 2,15 hod, opět zastaveni skupinou StB, vedenou kpt.Dvořákem a předvedeni na Krajskou správu SNB do Leninovy ulice, kde byli podrobeni krátkému výsledku. Když se zavázali, že do Prahy už v tomto týdnu nepojedou, a vzali na vědomí, že je orgány SNB budou kontrolovat, byli oba propuštěni.

Tyto policejní zásahy proti vznikající Společnosti TGM byly součástí mohutných represivních opatření, které orgány SNB podnikaly proti národní katolické pouti do katedrály sv.Víta, konané 6.3., proti Chartě 77 a proti čs.občanům, pozvaným dne 4.3.na večeri do rezidence britského velvyslanectví.

V Praze 10.března 1988

*

Sdělení č.734 (Stanislav Devátý obviněn)

Jak jsme již oznámili (viz sdělení č.728), byl 4.3.1988 po setkání s představitelem britského ministerstva zahraničních věcí Davidem Ratfordem zadržen Státní bezpečností mluvčí Charty 77 a člen VONS Stanislav Devátý. Byl jedním z 18 občanů, většinou signatářů Charty 77, kteří byli koncem týdne 48 hodin zajištěni v souvislosti s celonárodní katolickou poutí do pražské katedrály sv.Víta, konanou 6.března.

Na zřejmou nezákonnost celého postupu orgánů StB i na to, že mu k jeho předvedení a umístění do věznice nebylo podáno žádné vysvětlení, reagoval Stanislav Devátý tím, že se ve věznici v Praze-Ruzyni, kam byl převezen, odmítl vysvléci do naha. To se vyžaduje při příjmu zadržených osob, i když tr.řád a zákon o SNB ukládají pouze zjištění, zda taková osoba nemá u sebe zbraň nebo věc, již by mohla ohrozit život nebo zdraví vlastní nebo cizí. Orgány SNB a SNV však zneužívají těchto zákonných ustanovení k ponižování osobností, např.nutí zadržované či zajišťované, aby dělali nazí dřepy. Vzhledem k okolnostem Stanislav Devátý odmítl vyhovět příkazu, aby se svlékl do naha. Příslušníci SNV ho nato vysvlékli násilím a přitom mu vyhrožovali a uráželi ho. Když byl S.Devátý jenom v krátkých spodkách, přikázali mu, aby si je sám svlékl, a když to odmítl, umístili za jeho záda služebního psa bez náhubku, kterého držel podnapilý psovod, a vyhrožovali mu, že psa na něj pustí, nesvlékne-li si spodky. Neučinil tak, příslušníci SNV psa odvedli a nechali téměř nahého S.Devátého půldruhé hodiny stát v místnosti s otevřeným oknem. Poté mu vrátili šaty a umístili ho do cely. Teprve následujícího dne večer se mu při výsledku dostalo vysvětlení, že je zajištěn proto, že se na neuvedeném místě v neuvedenou dobu měl dopustit blíž neurčené výtržnosti. Dne 6.3. ve večerních hodinách byl S.Devátý z věznice v Ruzyni propuštěn. Před vchodem do objektu však na něj čekala dvě policejní auta, a Stanislav Devátý byl přes své protesty a bez vysvětlení eskortován do Gottwaldova, kde má trvalé bydliště. Byl zavezen na okresní správu SNB, kde ho od půlnoci do tří hodin ráno vyslýchal náčelník okresního oddělení Státní bezpečnosti inž.mjr.Vlastimil Daněk. Výslech sestával z výhrůžek, urážek, pomluv bezpěčnosti inž.mjr.Vlastimil Daněk. Výslech sestával z výhrůžek, urážek, pomluv chartistů. V.Daněk mj.Stanislavu Devátému prohlásil, že ho zlikviduje. Po tomto nočním výsledku, který - stejně jako nové zadržení S.Devátého a jeho převezení do Gottwaldova - neměl žádný, byť aspoň formální zákonný podklad, a byl čistou policejní zvůlí, neposkytlí S.Devátému lůžko a nechali ho sedět na židli až do 10 hodin dopoledne. Pak mu vyšetřovatel okresní prokuratury v Kroměříži vznesl obvinění. Podle něho se měl při nočním výsledku dopustit trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 156 odst.2 trestního zákona tím, že měl mjr.Daňka hrubě urazit. S.Devátý však popřel, že by inkriminovaný výrok pronesl. Při rozhodování o tom, zda bude na S.Devátého uvalena vazba, prohlásil obviněný, že bude-li na svobodě, nehodlá se na tomto tzv.vyšetřování podílet a nebude se dostavovat na výsledky. Okresní prokurátor ho však přesto ve 12,30 hod.propustil na svobodu. Stanislavu Devátému hrozí trest odnětí svobody do jednoho roku.

Zahájení tohoto trestního stíhání je třeba posuzovat rovněž z hlediska množství záludných a hrubě nezákonných kroků, k nimž se při této celostátní razii StB tentokrát uchýlovala: lidé byli propouštěni po krátkém výsledku a hned po opuštění budovy SNB byli opět zadržováni příslušníky VB a StB pod různými záminkami, např. že se dopustili přechodem přes vozovku dopravního přestupku. Nejméně ve dvou případech - Libuše Šilhánové a Martina Palouše - příslušník SNB dokonce nařkl předvedené, že ho napadli, čímž pak bylo zdůvodňováno zadržování na 48 hodin. Konstruování přestupků či trestných činů těmi, kdo by zákon měli chránit, je jedním z nejvážnějších projevů popření práva a zákonnosti a důrazně žádáme, aby spolu s dalšími nezákonnými metodami bylo z praxe bezpečnostních orgánů vymýceno.

Praha 11.března 1988

Sdělení č.737 (Policejní šikanování hnutí punk v Písku)

Je všeobecně známo, že stoupenci hnutí punk jsou v Československu různými způsoby zastrašováni a pronásledováni. Veřejná i Státní bezpečnost se snaží toto hnutí omezit a jeho příznivcům znepříjemňují protiprávními metodami život. V Písku se punkové např. neodvažují do středu města, při setkání s hlídkou VB jsou často předváděni na oddělení VB, která jim v rozporu se zákonem odnímá odznaky, kování z oděvů a náušnice, většinou stříbrné. Při různých příležitostech jsou podrobováni opakovaným výslechům. Všechny akce řídí Státní bezpečnost.

Loňského roku byli dokonce tři příslušníci hnutí punk postaveni před soud: Dvacetiletý strojní mechanik Jan Kolář a tříadvacetiletý automechanik Dušan Matějček byli odsouzeni za trestný čin hanobení rasy, národa a přesvědčení podle § 198 písm.b) tr.zákona, jehož se měli dopustit hanobícími výroky v restauraci. J.Kolář byl odsouzen na šest měsíců s podmíněným odkladem na dva roky, D.Matějček k nápravnému opatření (strhávání 15 % platu po dobu 10 měsíců). V odůvodnění rozsudku se při hodnocení důkazů dokonce uvádí, že "vyjadřovali svůj negativní vztah k socialistickému zřízení", takže je zřejmé, že důvodem jejich odsouzení bylo vyjadřování kritického vztahu ke společenským poměrům. Kromě nich byl později odsouzen tříadvacetiletý tesař Roman Předota, a to k šesti měsícům podmíněně odloženým na rok, za tr.čin krivé výpovědi, neboť při vyšetřování potvrdil, že J.Kolář a D.Matějček hanlivé výroky pronášeli, zatímco u soudu to potom popřel.

Okolnosti zahájení trestního řízení a jeho průběhu svědčí o jeho účelovosti: smyslem trestního postihu bylo zastrašit stoupence punk od další účasti v tomto hnutí. Šikanování punků v Písku pokračuje i v poslední době.

V Praze 17.3.1988

*

Sdělení č.738 (Ervín Motl podmíněně propuštěn)

Dne 11.3.1988 propustil okresní soud pro Plzeň-město na svobodu Ervína Motla, signatáře Charty 77, odsouzeného ke třem letům odnětí svobody pro tr.čin podvracení republiky (§ 98|1 tr.z.). Výkon zbytku trestu - téměř šestnáct měsíců - mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. (Viz naše sdělení č. 606, 616, 621 a 625).

V Praze 17.března 1988

Otevřený dopis Jiřího Rumla ministru vnitra dr.Vajnarovi

Pane ministře,
před časem proskočily republikou fámy, že byste měl změnit úřad a převzít funkci ministra zahraničních věcí. Nedovedu posoudit, zda by taková změna vládě prospěla, ale poslední akce Státní bezpečnosti dávají tušit, že nemáte mnoho zkušeností v oboru mezinárodní politiky.

Zásah vašich orgánů proti občanům, kteří měli na pozvání britského zastupitelského úřadu v ČSSR povečeřet s panem Davidem Ratfordem, skončil skandálem. Oficiální představitel britské vlády se tak stal nechtěným svědkem hrubého násilí a sveřepého omezování osobní svobody, což mělo za následek ostrý protest, který staví zdejší režim před celým světem do velmi špatného světla.

Politováníhodné je zejména to, že k ostudnému incidentu došlo v době, kdy se československá diplomacie pokouší získat v zahraničí podporu pro iniciativní návrh gen.tajemníka ÚV KSČ Jakeše na "postupné vytvoření pásma spolupráce, dobrých sousedských vztahů na linii dotyku států Varšavské smlouvy a NATO".

Trapné je, že policejní razie proti desítkám našich občanů nebyla patrně vyvolána onou večeří, to asi neměly zdejší represivní složky v původním plánu, leč stalo se, co je pro tento režim symptomatické.

Celá akce byla zaměřena proti občanským iniciativám, požadujícím více lidských práv. Záminkou k jejich dalšímu popírání se staly církevní obřady k blahoslavení Anežky Přemyslovně. Státní úřady je sice oficiálně nezakázaly, ale učinily taková opatření, aby účast na nich lidem znepříjemnily a mnohým i fakticky znemožnily.

Kolem Prahy byl utvořen neprodyšný kruh dopravních hlídek, které podle vlastního doznání zabavily přes tři tisíce technických osvědčení k provozu motorových vozidel a stovky řidičských průkazů. Městská doprava v okolí Hradčan byla zrušena nebo odkloněna. Posíleny byly sbory hradní stráže, u chrámu sv. Víta rovněž milicí a Veřejné bezpečnosti, i té tajné v civilu. Už v pátek 4.3.88 byly zadržovány a předváděny osoby podle předem připravených seznamů, aby "podaly vysvětlení podle § 19 o SNB", případně i zatýkány pro údajné výtržnictví či rušení veřejného pořádku, ačkoli mnozí takto postižení se v té době zdržovali ve svých domovech. Většinou se tak dělo bez patřičného předvolání a již pouhý dotaz, jakým právem jsou takto sbíráni a odváděni, nebo formální protesty proti svévoli byly kvalifikovány jako "maření výkonu úředního rozhodnutí" či "verbální útok na veřejného činitele". Někteří postižení byli sice po zaprotokolovaných stížnostech propuštěni z úřadoven VB, ale vzápětí opět na ulici přepadáni uniformovanými i civilními orgány Bezpečnosti a zavírání do cel předběžného zadržení - bez předběžného vyslechnutí. Tam jsme byli drženi čtyřicet osm hodin, aniž nám bylo prokázáno nějaké porušení platných zákonů. Výsledky se konaly namnoze až po čtyřiaadvaceti hodinách a měly jediný cíl: difamovat katolickou církev a Chartu 77. Vyšetřovatelé StB se snažili vnuknout vyslýchaným nepravdivé tvrzení, že kardinál Tomášek požádal Bezpečnost o ochranu před chartisty, kteří prý měli v úmyslu rušit a mařit církevní slavnosti.

Nejsem a nikdy jsem nebyl nábožensky věřící, ale musím veřejně protestovat proti takovému úradku, neboť svobodu vyznání považuji za nezadatelné lidské a občanské právo. Proto co nejrozhodněji odsuzuji policejní pokus o rozsévání zášti a nenávisti. Jak chcete vytvářet pásmo spolupráce a dobrých sousedských vztahů s jinými národy, když se pokoušíte rozeštvat vlastní národ? Jak zaručíte bezpečnost cizím návštěvníkům ve společném evropském domě, když honíte a šikanujete plnoprávné občany vlastní země?

Pane ministře, nečekám, že od Vás dostanu písemnou odpověď na svou adresu, ale pokud byste přece jen chtěl na uvedené otázky odpovědět, udělejte to jako já otevřeným dopisem, který Vám oficiální sdělovací prostředky rády zveřejní.

9.března 1988

Jiří Ruml, Kremelská 15, Praha 10

*

Magor: Český underground - geneze a přítomnost hnutí

Počátky českého undergroundu jsou obecně (a právem) spojovány s okruhem, který se začátkem sedmdesátých let seskupil kolem rockové skupiny The Plastic People of the Universe. Byla pochopitelně i další ohniska nezávislých aktivit, která později s undergroundem splynula nebo se ho dotkla, ale samotný termín underground - převzatý do českého prostředí z nezávislých aktivit podobného typu na Západě - začal být používán právě v okruhu zmíněné skupiny. V něm se soustředili lidé, kteří pochopili, že v situaci postupného oklešťování svobodného kulturního života po likvidaci tzv. pražského jara, vede pro ně jediná cesta k vytváření paralelní, nezávislé kultury, která vědomě odmítá vstupovat do kontextu establishmentových forem kulturní prezentace a všudypřítomné cenzury. Zpočátku byla uměleckým výrazem hnutí undergroundu téměř výlučně rocková hudba. Kolem kapely Plastic People (vedené skladatelem Milanem Hlavsou a Josefem Janíčkem) vznikají skupiny podobného duchovního zaměření, např. DG 307, Umělá hmota, Bílé světlo; připojují se interpreti svých písní - Svatopluk Karásek s náboženskými songy vycházejícími z tradic černošských spirituálů, Charlie Soukup s ironickými texty převrácujícími naruby tradiční hodnoty establishmentového způsobu pobývání ve světě, ostře kritický Miroslav Skalický s bluesovou kapelou The Hever and Vazelína. Za první veřejné prezentování undergroundu jako vědomě strukturovaného hnutí lze považovat I.hudební festival druhé kultury, pořádaný v září roku 1974 v Postupicích u Benešova. Termín druhá kultura (později nazývaná též paralelní nebo alternativní) se prvně objevuje ve Zprávě o třetím českém hudebním obrození (1975); v níž teoretik undergroundu, úzce spolupracující se skupinou Plastic People, Ivan Jiřous (pseudonym Magor) postuloval některé principy, vymezující místo undergroundu v současné české kulturní scéně. Na formování principů undergroundu

se výrazně podílel i utopický román Egon Bondyho Invalidní sourozenci. Egon Bondy (nar.1930) se k hnutí undergroundu těsně přimklul svým postojem i dílem. Plastic People zhudebňovali jeho texty, jeho poezie - v ČSSR oficiálně nepublikovaná - výrazně ovlivnila již dvě generace undergroundových básníků. Underground ostatně vědomě navazuje na dílo a postoje nejenom Bondyho, ale dalších solitérů českého kulturního života v minulosti - např. filozofa a spisovatele Ladislava Klímy (zemřel 1928). Podobné postoje, které dnes patří k undergroundu, nechaly v minulosti - především po porážce demokracie v ČSR v únoru 1948 - vzniknout řadě skrytých ohnisek autentické kultury, k nimž se underground hlásí jako k etické výzvě a kulturním předchůdcům. Ale na současném undergroundu je nové jeho rozšíření - pokrývá v podstatě celé území Čech a Moravy (mluvíme pochopitelně o městech); jeho struktura je přitom nezachytitelná, nemá pevné kontury a přesné programové vymezení. Moje vymezení undergroundu - ačkoliv se snažím o maximální objektivitu - nemusí být proto, ani není, přijímáno všemi, kteří do undergroundu podle mého názoru patří.

V polovině sedmdesátých let - po publikování sborníku Invalidní sourozenci Egonu Bondymu k 45. narozeninám (1975) se významnou součástí undergroundové aktivity stává poezie. Z autorů tehdy prezentovaných zmíníme Vratislava Brabence, Andreje Stankoviče (který na konci šedesátých let působil v později zlikvidovaném časopise Tvář spolu s Jiřím Němcem a Janem Lopatkou, jejichž kulturní aktivita se pozdějšího undergroundu významně dotýkala), Věru Jirousovou, Fandu Pánka, Pavla Zajíčka. Později - ten stav trvá dodnes - se poezie stala v undergroundu jednou z nejrozšířenějších forem komunikace. Se vším, co k tomu patří - vedle vecholných originálních autentických projevů najdeme nesčetné množství epigonského veršování. Není úkolem této stručné informace hodnotit jednotlivé proudy v undergroundu. Podstatným a významným rysem je jednak sociologické zakotvení značné části undergroundu v autentickém dělnickém prostředí - část undergroundové poezie a hudby lze považovat za současný opravdu původní folklór - a především to, že se před mladou a nejmladší generací v undergroundu otevřel vskutku svobodný prostor kulturního seberealizování. To je významnější posun oproti např. padesátým letům - kdy - jak jsme již zmínili - existovala pouze ezoterická ohniska jiné kultury, která se snažila o zachování oáz kulturní kontinuity v totalitní poušti oficiálního umění.

V polovině sedmdesátých let si československý establishment uvědomil, jaké nebezpečí pro něj v šířícím se hnutí undergroundu vyrůstá. Začátkem roku 1976 byl učiněn masívní policejní zákrok vůči některým protagonistům undergroundu - útok směřoval především proti skupinám Plastic People, DG 307 a severočeskému ohnisku soutředěnému kolem Heveru and Vazelíny. Bylo zatčeno přes dvacet lidí; establishment se domníval, že jejich souzení a odsouzení nevzbudí větší pozornost, protože představitelé undergroundu se mnohem více starali o vytvoření nezávislého společenství než o jakoukoli publicitu. Jenomže na obranu undergroundu zvedli hlas - pro establishment překvapivě - spisovatelé a politici jiných nezávislých struktur, které se po zlikvidování Pražského jara začínaly v podzemí oficiálního kulturního života formovat. Byla to především zásluha Václava Havla, který se krátce předtím stačil undergroundu přiblížit, ale i Jiřího Němce, Jana Lopatky a mnoha dalších. Establishment pozdě zjistil, že solidarita v totalitním světě může a musí překlenout i diskrepance názorových a kulturních postojů. Je dostatečně známo, že důsledkem procesu s Plastic People byl vznik Charty 77 - protože právě na pozadí toho procesu si lidé dobré vůle v ČSSR uvědomili, že je důležitější to, co je spojuje ve společném boji proti totalitní nivelizaci všeho, než dočasné i setrvalé rozdíly v názorech, poetice, pojetí kultury i politiky.

Lze říci, že proces s Plastic People s severočeským ohniskem undergroundu (Skalický, Stárek, Havelka) způsobil pravý opak toho, co establishment zamýšlel. Underground se stává undergroundem nejen v poetickém slova smyslu, jak byl předtím převážně chápán. Aniž by jakkoliv ustoupil ze svého původního vymezení - jedná se stále o hnutí, jehož těžiště spočívá ve vytváření svobodného autentického

umění (především hudby a poezie) a ve snaze o formování jiného způsobu pobytování ve světě, než který nabízí establishment loajálním občanům - je cítit, že underground představuje v současném spektru kulturně politické situace v ČSSR i významnou politickou sílu. Slovo politický používám ovšem opatrně: je třeba mít na paměti, že je odvozeno od slova polis; jde o zájem o věci obce, o věci veřejné, jejich ovlivňování a podílení se na nich - nikoli o pseudopolitiku, jakou občanům nabízejí všechny establishmenty našeho nešťastně rozděleného světa.

Tlak establishmentu na underground, jehož prvním zřetelným výrazem byl masakr na koncertu Plastic People v Českých Budějovicích v březnu 1974 a později proces s PP, už neustal. Po vzniku Charty 77 se stal součástí všeobecné perzekuce jinak smýšlejících občanů, kteří se v Chartě 77 sdružili. Po sérii zvlášť ohavných represálií, které byly vyústěním nespoutané policejní zvěle počátkem 80.let, je řada významných protagonistů undergroundu donucena k emigraci. Odjíždějí Svatopluk Karásek, Vratislav Brabenec, Josef Vondruška, Zbyněk Benýšek, Vlastimil Třešňák, Pavel Zajíček, Eugen Brikcius, Marie Benetková, Karel Havelka, Miroslav Skalický, vyhoštěn je Kanaďan Paul Wilson, odjíždí celá řada méně známých lidí z širšího undergroundového společenství. Nicméně hnutí undergroundu je v té době již natolik silné, že přes tyto ztráty stále rozšiřuje svůj vliv na mladou generaci. Již v roce 1979 zakládá František Stárek první undergroundový časopis Vokno. V roce 1981 je sice spolu s Ivanem Jirousem, Michalem Hýbkem a Milanem Fričem za jeho redigování poslán podruhé do vězení, ale po návratu v této činnosti pokračuje, spolu s Jirousem a řadou dalších spolupracovníků. V únoru 1988 vyšlo již 13.číslo Vokna.

Někteří z emigrantů, jejichž odjezd na čas otevřel zející ránu v duchovním těle undergroundového společenství, zakládají ve Vídni za Benýškova řízení časopis Paternoster. Je víceméně zakotven v atmosféře českého undergroundu 70.let, ale snaží se - mj.přebíráním materiálů z Vokna a Revolver revue - o udržování kontaktů s českou undergroundovou kulturou druhé poloviny 80.let.

Tím se dostáváme k současné situaci. Lze říci, že rána z počátku osmdesátých let je zacelená. Dospěla druhá generace undergroundu - v mnohém se lišící od jeho generace průkopnické. Jejím nejmarkantnějším projevem je Revolver revue, velkoryse koncipované periodikum (za krátkou dobu tří let vyšlo již devět obsáhlých čísel), v němž se generace osmdesátých let, jak budou tito básníci a hudebníci zřejmě nazýváni, hlásí o slovo důrazným a nepřehlédnutelným způsobem. Je to generace nesentimentální a duchovně ostře vyhraněná. Má mezi sebou básníky a spisovatele první velikosti (za všechny jmenujme Jáchyma Topola, Krchovského, Wagnerovou a Petra Placáka), významné hudební skupiny (Psí vojáci, Garáž, Ženy a řadu dalších), teoretiky a kritiky Ivana Lampera a Sašu Vondru, malíře Viktora Karlíka. Je lhostejné, zda by všichni jmenovaní nebo všichni z jejich okolí souhlasili s vřazením do hnutí undergroundu. Osobně se domnívám, že tam - navzdory jinému terminologickému vymezení - patří a že tam patří i tzv.alternativní kapely, především okruh Mikoláše Chadimy. Protože cílem undergroundu, jak jsem kdysi napsal ve zmíněné Zprávě, je vytvoření kultury, která bude nezávislá na napsal ve zmíněné Zprávě, je vytvoření kultury, která bude nezávislá na establishmentu, jeho kategoriích hodnocení a hierarchii hodnot. Proto všichni, kdo se o vytvoření takové kulturní scény snaží, všichni, kdo vytvářejí široké společenství, z něhož tato scéna vyrostla a vyrůstá, jsou na duchovním díle undergroundu účastní. A spolu s nimi se na tomto díle podílejí i všichni ti, kdo pro absenci talentu nemohou spolu s nimi přímo kulturu vytvářet, ale svou spoluúčastí pomáhají formovat prostor, ve kterém se tato svobodná kultura zabydlela.

10.3.1988

(Psáno pro Bulletin Polsko-čs.solidarity)

V samizdatu nově vyšlo...

3.číslo Lidových novin, vydané v březnu, otiskuje v právní rubrice článek Josefa Danisze Erich Kulka versus Melantrich, v interview představuje vedoucího rockové skupiny Hudba Praha Michala Ambrože, dokumentuje difamační kampaň JZD Slušovice proti Stanislavu Devátému a přináší celou řadu dalších materiálů z kultury a vnitřní i zahraniční politiky.

Informace o církvi č.3, 1988

Přináší mj.článek Náboženství v SSSR, stať dr.J.Benáčka Kdo jmenuje biskupy, komentář k vydání bible "Ostudná záležitost", odpověď Pavla Záleského na kritický článek IOC K neúrodě petic, pozdrav M.Šimečky, J.Jablonického, M.Kusého a J.Strinky Pavlu Carnogurskému a řadu zajímavých zpráv z oblasti církví a náboženství ze světa.

Krátké zprávy:

Setkání poslance rakouské Národní rady Petra Pilze se zástupci Charty 77:

Ve dnech 16. a 17.března 1988 pobýval v Praze Petr Pilz, poslanec rakouského parlamentu za stranu Zelených. Setkal se i s představiteli Charty 77 - s jejich mluvčím Milošem Hájkem a bývalými mluvčími Martinem Paloušem a Janem Šternem. Předmětem rozhovorů byly problémy ochrany životního prostředí a dodržování lidských práv. Peter Pilz informoval o stanovisku své strany k československým jaderným elektrárnám a ke stavbě vodního díla Gabčíkovo-Nagymaros. Peter Pilz a představitelé Charty 77 se shodli v názoru, že kontakty mezi rakouskými Zelenými a Chartou 77 budou i v budoucnu užitečné. Peter Pilz navrhl uspořádat v tomto roce společné setkání rakouských, československých a maďarských ochránců životního prostředí.

*

Setkání v Pardubicích

Dne 19.3.1988 proběhlo v Pardubicích setkání asi 30 východočeských přátel a signatářů CHarty 77. Mezi pozvanými hosty byli Lenka Marečková (ekologie), František Stárek (Vokno) a mluvčí Charty 77 Stanislav Devátý. Diskutovalo se o právních otázkách, týkajících se styků občanů s SNB, o neoprávněném zajišťování a zadržování občanů apod. Hovořilo se o problémech Charty, Vons, ekologie, časopisu Vokno a rovněž se diskutovalo o kulturní a sociální situaci v Československo.

Setkání trvalo několik hodin a nebylo nikým rušeno

*

Výročí revolučních událostí r.1848 v Uhrách:

Dne 15.března si maďarská demokratická veřejnost jako každoročně připomene výročí lidového vystoupení v Pešti, zorganizovaného demokratickou inteligencí s Petőfim v čele a studenty. Tato revoluční iniciativa vedla k vytvoření samostatnéuherské vlády a částečnému zrušení feudálních výsad. Vzpomíná r.1848 je o aktuálnější, že některé z tehdejších požadavků nebyly splněny dodnes. (Šlo o svobodu tisku, odstranění cenzury, samostatnou uherskou vládu v Pešti, občanskou a náboženskou rovnost před zákonem, všeobecné zdanění, zrušení poddanství, zřízení občanské gardy a národní banky, osvobození politických vězňů apod.) Prokazuje to akce maďarskéstátní bezpečnosti, která pod záminkou, že hledá letáky, jež mají být rozšiřovány 15.březnu, provedla ve dnech 8. a 9.března v Budapešti šest domovních prohlídek v bytech demokratické opozice event.redaktorů časopisu Beszélő. Prohlídkami byli postiženi Péter Bokros, Gábor Demsky, Ottilia Soltová, Jenő Nagy, György Gadó a Péter Grawatsch. Policie jim tvrdila, že budou odpovědní za případné nepokoje 15.března. Toho dne se konala v Budapešti po oficiálních oslavách i manifestace nezávislých demokratických sil, jíž se zúčastnilo na 10 000 lidí. Policie nezasáhla,

účastníci se po projevu Miklóse Gaspára Tamáse rozešli. Ovšem již před manifestací bylo osm známých představitelů demokratické opozice na 48 hodin zajištěno, aby se jí nemohli zúčastnit. Miklóse Harasziho přitom zbili v policejním voze.

*

Alena Mrázková z Chomutova marně žádá o devizový příslib

Alena Mrázková, odborná knihovnice Okresní knihovny v Chomutově a manželka signatáře Charty 77 každoročně od r.1981 žádá marně o devizový příslib. Její zaměstnavatel používá různých metod, aby její žádost o příslib nebyla vyřízena kladně. Ani odvolání nebylo vyhověno. Dvakrát jí byl sdělen důvod zamítnutí - rozdílné údaje v kádrových materiálech. V čem tento rozdíl spočívá, se žadatelka dosud nedověděla. Letos Alena Mrázková předložila žádost řediteli knihovny Hejnovi 25.1. Žádost jí byla vrácena a týž den žádost znovu předložila. 27.1. jí byla žádost vrácena s tím, že schvalovací komise se už sešla a další žádosti už nebudou vyřizovány. Téhož dne napsala žadatelka stížnost předsedovi ONV Chomutov Otakaru Stejskalovi. Výsledek - dne 29.1. byla Alena Mrázková za tuto stížnost potrestána ředitelem Hejnou důtkou. Jsme zvědaví, co si pan Hejna vymyslí příští rok.

*

Náš kamarád Majkl Kaufman

V Infochu č.3|88 jsme zveřejnili rozhovor polského nezávislého časopisu Wola. Čtenáři se dotazovali, kdo je Michael Kaufman, který Wole rozhovor poskytl. Omlouváme se, že jsme životopisnou poznámku neuvedli hned. M.Kaufman působil do loňského roku několik let jako dopisovatel New York Times ve Varšavě, v současné době žije v USA, kde píše o polském nezávislém hnutí knihu. Majkl Kaufman je přítelem Adama Michnika: jejich otcové byli společně vězněni. M.Kaufman hovoří dokonale polsky, která je jeho mateřštinou: před vpádem nacistických armád do Polska uprchla jeho rodina spolu s ním jako dítětem nejprve do Francie, později do USA. Za svého působení v Polsku jezdil M.Kaufman často do Československa, kde měl akreditaci. K Chartě 77 a k nezávislému hnutí vůbec měl vřelý vztah, založený na poznání hlubších souvislostí našeho života.

*

Pracovní spor Stanislava Devátého

Stanislav Devátý podal dne 22.února 1988 u okresního soudu v Gottwaldově žalobu na JZD Agrokombinát Slušovice, jíž se domáhá neplatnosti vyloučení z družstva. Do uzávěrky tohoto čísla nebylo dosud nařízeno jednání v této věci.

Ludvík Vaculík: Počkejte doma...! (fejeton)

Když se před dvanácti lety také s takovou slávou podpisoval v Helsinkách "Závěrečný pakt" obsahující napínavou kapitolu o našich normálních právech, zatočil se mi z toho kousek hlavy. Ostatek hlavy ho hned přiváděl k rozumu: Neblázní, oni nás přece nenechají volně psát, studovat, cestovat! Přece nezruší výsady svých straníků, nepřipustí kritiku své činnosti a nenechají kádrování. Nedovolí stavět kostely dle potřeby. Nepozvou emigranty domů, naopak dál střelí po každém, kdo s výtiskem jejich dohody v ruce půjde k hranici. Dokud je země nestřepe, oni nezruší Oddělení intrik proti obyvatelstvu na Příslušném ministerstvu! Nemůžou odložit svou povahu, a svých míst se dobrovolně nevzdají. Je to celé jen ústupek, za nímž kalkulují nějaký zisk. Je to lest!

A bylo to tak. Za právní uznání svých pozic v Evropě podepsala jedna strana závazky, k jejichž dodržování ji druhá nemohla nijak donutit. Byly to závazky k vlastním národům, také dávno zbaveným takové síly. Bylo na tom už zkraje cosi až pitvorného: jako bych se vám tu zavazoval, že nebudu doma třískat svými kastroly. Tamta strana pořád cosi nechápe: že na této straně je člověk státní věc. Každou řeč o zlém zacházení s námi pokládá naše strana za vměšování do jejích vnitřních krámů. - A teď s takovou smluvní morálkou věřit jí novou smlouvu?

Jak ztrácíme přírodu, dostáváme místo ní politiku. Je to jakási druhotná, umělá příroda, a tvrdá: džungle, bařina, poušť. Proto se v ní živočich se zbytky tělesné moudrosti chová opatrně. Proč v našich ulicích vevypukly slavnosti, když se Pakt o lidských právech stal zákonem a vyšel ve Sbírce? Vždyť to mělo znamenat konec diskriminací, cenzury, hlídání! - Protože to už všechno známe. Jsme zdejší. A režim opravdu: potvrzen venku, udělal si doma pohodlí. Začalo desetileté období řetězových domovních prohlídek, výsledků, psychického teroru, zostřených vyhazovů z práce, vyhánění z domova, nedostatečně objasněných úmrtí. Geologická vrstva blbostí! Navenek přitom - diplomatické způsoby, obchodní kulance. Je to jak scéna s ožralým tatínkem a nešťastným děckem. Děcko na ulici: "Ale tys mi slíbil..." Ožralý tatínek: "Počkej doma, zmlátím tě jak koně!" Doma: tatínek mlátí děcko, jehož křik zaniká ve zvucích Pražského hudebního jara.

Vím, že mluvím nepřesně a nikoli zcela spravedlivě. Jsou tu i jiné síly a jevy. Například tato strana musí se tamté už pořád ukazovat lepší, než je, protože od ní pořád něco potřebuje. Zapletla se do "následných konferencí" a škube v nich sebou jak zajíc v šáši. Ale já ani nechci být spravedlivý. Protože zas už se děje nespravedlnost.

Celý svět vysokooktanově bzučí o americko-sovětské patentní dohodě týkající se jakýchsi vzájemných raket. V kterémsi cizím městě se nad tím opravdu dali do tance. I naše televize pořádá o tom denně jamboré, kde koncesovaní světaznalci štavňají, jako by nás ta dohoda mohla ochránit aspoň před nimi. Proč místo toho jednoduše nevysílají děkovnou mši od svatého Víta? Pak bych si byl ochoten myslet, že i pro nás, co bychom na ní stejně nešli, začíná se něco lepší.

Samozřejmě, nechci to kazit, i já jsem rád. Však už jsem požádal Škvoreckého, ať mi předplatí Reaganovo dílo "Podíl smlouvy s ďáblem na polidštění ďábla". Rozhodl jsem se k svým dnešní slovům, když Gorbačov svolal tiskovou konferenci, a pak ji zabil svým zasprojevem, aby na otázky novinářů nezbylo řádně času. To známe, to víme, to umíme, a být tam, byli bychom po pánově projevu řekli do sálu jenom: Kolegové, jdeme pryč! Proč to tam nikoho nenapadlo? Jak decentní, takový uměřeně vtipný byl při uvítání!

Tato možná dobrá smlouva dává oběma stranám úkoly velice nerovnovážné. Na jedné straně je vláda zvyklá plnit smlouvy, protože sama ze smlouvy kdysi vznikla, uznává odpovědnost před národem, jenž ji může odvolat, a na smlouvě s ním stojí. Proti ní vidíme vládu vzniklou násilím, stojící na něm, která nad sebou nemá žádnou kontrolu, kritiku nestrpí a sama své chyby poznává až - za padesát let. Vláda, jež neunese ani tíhu své ústavy. Mně by se zdálo dobrodružné pouštět se do smluv s někým, kdo smí doma vyvádět jak chce, a vedle svého plnění ručit vlastně i za jeho.

No, ať si tedy znalci obou stran kontrolují odstrojování raketových základen, odvoz a ničení zbraní, pacifikaci všeho toho lesního a podzemního betonu. Ať zapnou pozornost i přístroje, komise a družice, tajné i veřejné zpravodaje. Naše kontrolní metoda bude laciná, pohodlná a prostá. Poznáme stopy začínajícího odzbrojení v úřadech a dílnách, pocítíme je jistě v zásobování. Mně přijdou vrátit pas, hned nato odjedu do Anglie, a když chci, zase se vrátím. Z Francie navštíví nás Martin. Já budu s přáteli smět vydávat nový literární časopis a pražský primátor vrátí na zeď Staroměstské radnice tabulku na paměť padlých vojáků u Zborova, kterou kdosi nedávno sundal, na jeho pokyn, určitě. Uplyne rok a o příštích vánocích bude se volně smět narodit Jezulátko, televize přestane jenom péct a přinese o tom citlivou reportáž. Herodes, abychom ho nezapřeli jak hochy od Zborova, dostane také v televizi čtvrhodinku. - Až toto všechno uvidím a poznám, sám napíšu americkému prezidentovi: Začínají dodržovat!

A ve dnech té veliké události stala se i událost dosti malá: pochovali jsme konečně paní učitelku Svatoňovou. Do své pětadevadesátky byla ještě dost dobrá. Třídila postupně své věci, vzdávala se jich, ponechávajíc si jen ty

hlavní: výbuch supernovy letos v únoru, například. Počátkem léta ztrácela rovnováhu i soustředění. V nemocnici však nechtěla být, a když si vythala hadičky, vrátili ji domů. Nejprve bez jídla, jen o víně, potom o becherovce trochu se vzpamatovala. A když poznala, kde je, že je zas doma, a uvědomila si, že u ní sedím, první nač se zeptala, bylo: "Ještě jsme pod Ruskem?" - Pokušení zalhat, dát jí pocit, že se dožila národní svobody, bylo veliké. Řekl jsem jí pravdu.

Myslel jsem na to, když jsme s rakví obcházeli brumovský kostel, hudba hrála, skrz černé větvoví stromů dívali jsme se po kraji a z šedého nebe padal adventní mráz. - Možná příště.

Solidarita z Maďarska (došlo po uzávěrce)

Charta 77, Praha, Bratislava

Milí přátelé,

s rozhořčením jsme přijali zprávu, že policie v Bratislavě napadla dne 25.března účastníky pokojné demonstrace a brutálně s nimi nakládala. Bratislavští katolíci žádali, aby stát zajistil nezávislost církve a zrušil veškerá omezení náboženských svobod, která odporují právu. Věřící i nevěřící společně požadovali, aby bylo znovu zaručeno právo na svobodu svědomí. Policejní zásah a hrubé nakládání s účastníky demonstrace a novináři, kteří události pozorovali, odporuje Závěrečnému aktu z Helsinek, Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech a duchu otevřenosti, která je také v Česko-slovensku proklamována. My, níže podepsaní jsme solidární s všemi, kdož bojují za svobodu svědomí a svobodu slova. Připojujeme se k Vám a žádáme obnovení základních svobod. Požadujeme, aby státní orgány zaujaly stanovisko k postupu vůči demonstrantům a přezkoumaly chování policie.

Budapešť 27.března 1988

Péter Békés, matematik; Antal Bogád, zaměstnanec; Péter Bolosso, lit.kritik; Péter Bokros, grafik; Gábor Czokó, spisovatel; Gábor Csiszmodio, domácí pracovník; Gábor Demszky, nakladatel; László Donáth, evang.farář; Gábor Draskóczy, evang.farář; József Éliás, evang.farář v.v.; György Gadó, překladatel; Péter Growatsch, spisovatel; Miklós Haraszti, spisovatel; Róza Hotosánová, učitelka; Gábor Iványi, evang.farář; János Kis, filozof; Ferenc Kőszeg, učitel; László Kovács, řím.-kat.farář; Gabriela Lengyelová, socioložka; József Merza, matematik; Imre Mics, inženýr; Tomáš Mikes, zaměstnanec; Ferenc Miszliwetz, sociolog; Miklós Míszszly, spisovatel; Tomáš Molnár, grafik; András Nagy, grafik; Elek Nagy, odborný dělník; Jenő Nagy, redaktor; Róbert Palinkás, sociolog; Tomáš Perlaky, zaměstnanec; Tibor Philipp, překladatel; Sándor Radnóti, lit.kritik; Ottilia Soltová, socioložka; Sándor Szilágyi, lit.kritik; Pál Szolai, publicista; Erzsébet Szolaiová, ekonomka; Julia Szolaiová, socioložka; József Tolotó, inženýr; Miklós Gaspár Tamás, filozof; Tomáš Tóth, architekt; Miklós Vársáhelýi, lit.historik; László Vit, inženýr.

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možné jen s uvedením pramene. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány přímo pro Infoch.
